

bazı aydınlarla birlikte İttihat ve Terakki içindeki çeşitli anlayışları da hicvetmiştir.

Eserleri. Ömer Seyfeddin'in sağlığında şu kitapları basılmıştır: *Vatan! Yalnız Vatan ...* (Selânik 1911), *Herkes İçin İçtimâiyat: Ticaret ve Nasip* (1914), *Yarınki Turan Devleti* (1914), *Mektep Çocuklarında Türklük Mefkûresi* (1914), *Millî Tecrübelerden Çıkarılmış Amelî Siyaset* (1914), *Turan Masalları: İhtiyarlık mı Gençlik mi?* (1914 ?), *Ashâb-ı Kehfimiz* (1918), *Harem* (1918), *Efruz Bey* (1919). Onun şiirlerini ilk defa Fevziye Abdullah Tansel kitap haline getirmiştir (Ömer Seyfettin'in Şiirleri, Ankara 1972). Hikâyelerini ilk toplayan Ali Canip Yöntem'dir (Ömer Seyfettin Külliyyatı, I-IX, İstanbul 1938). Bu yayın Şerif Hulusi Sayman tarafından gözden geçirilip notlarla birlikte tekrar basılmıştır (I-X, İstanbul 1950). Daha zenginleştirilmiş bir derleme Ömer Seyfettin'in Toplu Eserleri'dir (haz. Tahir Alangu, I-XI, İstanbul 1962-1964). Hikâyeleri daha sonra farklı tasniflerle pek çok defa basılmıştır. Hikâyeleri ve diğer yazılarıyla birlikte ilk külliyyat Ömer Seyfettin: Bütün Eserleri adıyla çıkmıştır (haz. Muzafer Uyguner, I-XVII, Ankara 1970-1997). Ömer Seyfettin'in yazdıkları ve hakkında yazılanlar tam künye halinde Müjgan Cumbur tarafından derlenmiş, bu bibliyografyaya girmeyen metinleri çeşitli notlar ve açıklamalarla birlikte Nazım H. Polat kitap haline getirmiştir (bk. bibl.). Bu yayınlardaki bütün metinler önce tür, ardından kronolojik sıralama esasına göre Hülya Argunşah tarafından Ömer Seyfettin-Bütün Eserleri adıyla yedi ciltlik bir külliyyatta toplanmıştır (İstanbul 1997-2001). Adı geçen çalışmalara rağmen kütüphanelerin süreli yayın koleksiyonlarındaki noksanlar ve pek çok takma ad kul-

lanmış olması sebebiyle yine de Ömer Seyfeddin külliyyatının tamamlandığı söylene-
mez. Ömer Seyfeddin'in diğer bir hizmet alanı tercümelerdir. Millî edebiyatların oluşumunda destanların rolüne dikkat çekmek amacıyla "Kırk Kız" ve "Koroğlu Kimdi?" gibi destan metinleri üzerinde çalıştığı sırada Kalevala ve İlyada'yı çevirmiştir (1918). Neşri yarım kalan bu metinlerden başka Batı edebiyatına ait Fransızca üzerinden çevirdiği yirmi bir kalem tecrübesi daha bulunmaktadır.

BİBLİYOGRAFYA :

Ömer Seyfettin, *Bütün Eserleri I: Hikâyeler* (haz. Hülya Argunşah), İstanbul 1999, hazırlayanın Sunuş'u, s. 5-12; Ruşen Eşref [Ünaydın], *Diğerler ki*, İstanbul 1334, s. 241-244; Ali Canip Yöntem, *Ömer Seyfettin (1884-1920): Hayatı, Karakteri, Edebiyatı, İdeali ve Eserlerinden Numuneler* (İstanbul 1935), İstanbul 1947, s. 5-46; Tahir Alangu, *Ömer Seyfettin: Ülkücü Bir Yazarın Romanı*, İstanbul 1968; H. Fethi Gözler, *Ömer Seyfettin-Bütün Yönleriyle*, İstanbul 1976; Sadık K. Tural, "Ömer Seyfettin'in Hayatı ve Eserleri", *Doğumunun 100. Yılında Ömer Seyfettin*, İstanbul 1984, s. 9-39; Müjgan Cumbur, "Ömer Seyfettin'in Hayatı ve Eserleri", *Doğumunun Yüzüncü Yılında Ömer Seyfettin*, Ankara 1985, s. 1-18; a.mlf., "Ömer Seyfettin Bibliyografyası", a.e., s. 113-180; Fevziye Abdullah Tansel, "Doğumunun Yüzüncü Yılı Dolayısıyla Ömer Seyfettin'in Hayat Çizgisi İlk Eser ve Şiirleri", a.e., s. 51-72; a.mlf., "Ömer Seyfettin'in Kulandığı Ad, Mahlas ve Remzler", *TK*, sy. 260 (1984), s. 772-783; Nazım H. Polat, *Külliyyatına Girmemiş Yazılarıyla Ömer Seyfettin*, İstanbul 1998; Ömer Faruk Huyugüzel, *İzmir'de Edebiyat ve Fikir Hareketleri Üzerine Araştırmalar*, İzmir 2004, s. 208-223; Necati Mert, *Ömer Seyfettin: İslâmcı, Milliyetçi ve Modernist Bir Yazar*, İstanbul 2004, s. 121-127; Şerif Aktaş, "Millî Edebiyat Dönemi (1911-1923)", *Türk Edebiyatı Tarihi*, Ankara 2006, III, 187-272; Ahmet Hidayet [Reel], "Şairler Derneği", *SF*, sy. 1352 (1917), s. 348-350; İsmail Parlatur, "Ömer Seyfettin", *TA*, XXVI, 261-266; Mustafa Kutlu, "Ömer Seyfettin", *TDEA*, VII, 182-187.



NAZIM H. POLAT

ÖMER b. ŞEBBE

(bk. İBN ŞEBBE).

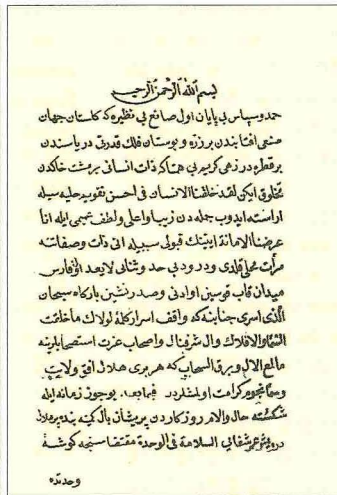
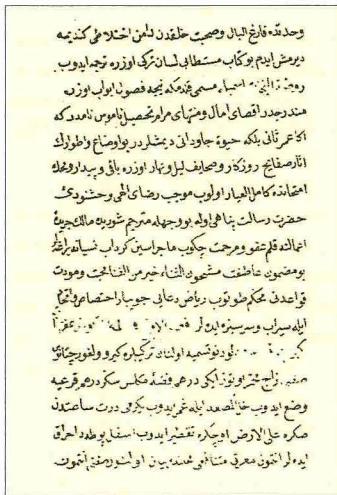
ÖMER ŞİFÂÎ EFENDİ

(ö. 1155/1742)

Osmanlı hekimi.

Aslen Sinoplu fakih ve mutasavvıf bir ailenin çocuğu olan Ömer Şifâî'nin küçük yaşta kaybettiği babası İstanbullu Şeyh Hasan Efendi diye tanınmaktadır. Gençliğinde Konya'ya giderek Mevlevî tarikatına girdi ve çilesini İstanbul Yenikapı Mevlevîhânesi'nde doldurduktan sonra tıpla ilgilenmeye başladı. Eserlerinde künyesini Ebû'l-Abbâs, nisbesini Mevlevî, Derviş, Dede ve Bursevî şeklinde zikretmektedir. Mazhar Osman, tıbbî bilgisini ilerletmek amacıyla Suriye ve Mısır'ı dolaşan Ömer Şifâî'nin asıl bilgisini Şam'da Hanne adlı bir Müsevî'den tahsil ettiğini, ardından Avrupa'ya giderek tıp alanındaki yeni gelişmeleri öğrendiğini belirtir (bk. bibl.). Ömer Şifâî, daha sonra Kahire'de tanıştığı bir Halvetî şeyhinin telkiniyle seyahatten vazgeçip Bursa'ya yerleşti, bir süre sonra Yıldırım Dârüşşifâsı'nın başhekimliğine tayin edildi; bu sırada Ali Münşî'ye hocalık yaptığı bilinmektedir. Vefatında eski Bursa Mevlevîhânesi'nin karşısındaki Pınarbaşı Mezarlığı'na defnedildi. Ömer Şifâî, Avrupa'daki gezileri sırasında öğrendiği Latince ile Batı tıbbını takip ederek özellikle Rönesans'ın büyük hekimi Paracelsus'un etkisinde kalmış ve onunla diğer Batılı yazarlardan yaptığı tercümelerle Osmanlı tıbbına ve kimyanın tıpta uygulanmasına katkı sağlamıştır.

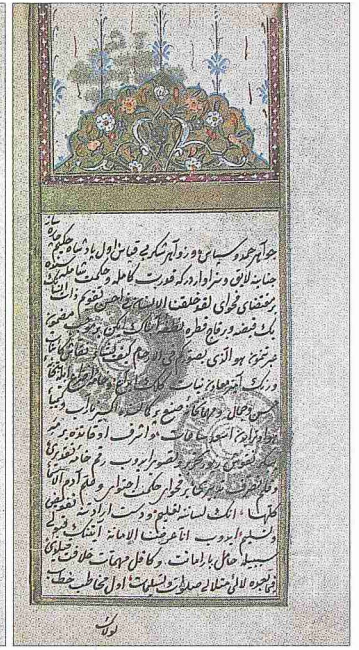
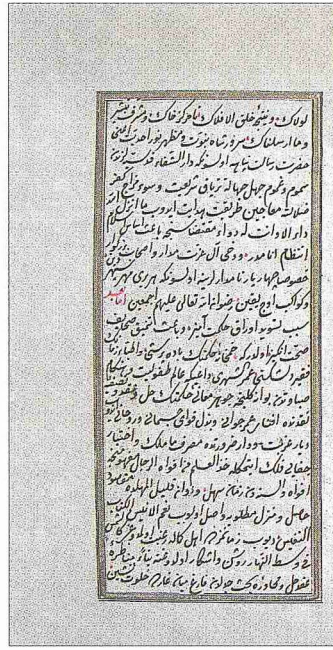
Eserleri. 1. *el-Cevherü'l-ferîd fî tıbbi'l-cedîd*. Paracelsus'tan faydalanılarak 1702-1703'te yazılmış yirmi beş kadar basit ve bileşik ilâcın hazırlanış, kullanım ve etkilerini içeren bir çalışma olup özellikle damıtma işlemlerinde kullanılan kimya aletleri bakımından önem taşımaktadır. Kütüphanelerde çeşitli yazmaları bulunan eserin (Millet Ktp., Ali Emîrî Efendi, Tıp, nr. 78; İÜ Ktp., TY, nr. 7107; Süleymaniye Ktp., Hamidiye, nr. 1020; Nuruosmaniye Ktp., nr. 3497, 3498) bir nüshasını Çorum Hasan Paşa İl Halk Kütüphanesi'nde (nr. 2915/3) *Müfredât-ı Tıb* adıyla kayıtlı olduğu tesbit edilmiştir. 2. *Minhâcû's-şifâî fî tıbbi'l-kimyâî*. Paracelsus'tan yapılan tercümeler ve bazı Avrupalı yazarlara ait ikinci elden alıntı bilgilerle meydana getirilen, sular, uçucu gazlar, civa, balsam ve pan-



Ömer Şifâî
Efendi'nin
*Rauzatü'n-
necât*
adlı eserinin
ilk iki sayfası
(Süleymaniye Ktp.,
Hamidiye,
nr. 1020/2)

zehirlerin incelendiği bir eserdir. *el-Cevherü'l-ferid* ile hemen hemen aynı konuları içeren kitabın müellif nüshası Süleymaniye Kütüphanesi'nde bulunmaktadır (Bağdatlı Vehbi Efendi, nr. 2230; diğer bazı nüshaları için bk. İÜ Ktp., TY, nr. 7070, 7072). 3. *Ravzatü'n-necât*. 1710 yılında Latince'den tercüme edilen eser farmakolojiye dairdir. Kitapta, herhangi bir sistem gözetilmeden yazılan 206 reçetenin önce hangi hastalık için olduğu, ardından verilen bitki, maden ve hayvan kökenli ilaçların hazırlanış şekli ve nasıl kullanılacağı "sıfatı" başlığı altında anlatılmaktadır. Reçetelerin otuz beşinin iç hastalıklarına, otuz üçünün cerrâhiye, yirmi birinin cildiye ve yirmi birinin de nörolojiye ait olduğu görülmektedir. Kaynaklarda yer almayan eserin bir nüshası Süleymaniye Kütüphanesi'nde (Hamidiye, nr. 1020/2, vr. 101^a-148^b). 4. *Mürşidü'l-muhtâr fi ilmi'l-esrâr*. Yine Paracelsus'tan alıntılarla yazılmış altı varaktan meydana gelen tıbbî kimyaya dair bir çalışmadır (Süleymaniye Ktp., Hâlet Efendi, nr. 753, Serez, nr. 2759, İzmir, nr. 486; İÜ Ktp., TY, nr. 4634, 7022, 7023, 9314). 5. *Kitâbü'l-Mîzân fi'l-eşribe*. Sıvı halinde hazırlanmış ilaçların ölçüleri üzerinedir (Cerrahpaşa Tıp Tarihi Enstitüsü Arşivi, nr. 595/2). 6. *Kitâbü'n-Nebât*. Tıbbî bitkilerin özellik ve tedavide kullanılış şekillerini konu alan eserin bir nüshası Cerrahpaşa Tıp Tarihi Enstitüsü Arşivi'nde bulunmaktadır (nr. 595/4, vr. 189^a-213^b). 7. *Risâle fi âlât-i't-tıbbiyye* (Cerrahpaşa Tıp Tarihi Enstitüsü Arşivi, nr. 595/5, vr. 214^a-223^b). 8. *Şifâü'l-eskâm* (Cerrahpaşa Tıp Tarihi Enstitüsü Arşivi, nr. 595/1, vr. 1^a-149^b). 9. *Tuhfetü'l-ahbâb* (Beyazıt Devlet Ktp., Veliyyüddin Efendi, nr. 2475; İÜ Ktp., TY, nr. 3917).

Ömer Şifâi
Efendi'nin
el-Cevherü'l-ferid
fi tıbbi'l-cedid
adlı eserinin
ilk iki sayfası
(Manisa İl Halk Ktp.,
Eski Eserler,
nr. 5337)



BİBLİYOGRAFYA :

Şeyhî, *Vekâyü'l-fuzalâ*, I, 672; Osmanlı Müellifleri, III, 227-228; Osman Şevki [Uludağ], *Beş Buçuk Asırlık Türk Tababeti Tarihi*, İstanbul 1341/1925, s. 163-164; Mazhar Osman [Uzman], "Tıp Tarihimizde Bursa Dâruşşifâsının Mevkii ve Tabip Ömer Şifâi", *Sıhhat Almanakı*, İstanbul 1933, s. 57-61; *İzâhu'l-meknûn*, II, 467; *Hediyetü'l-ârifîn*, I, 798; Abdülhak Adnan Adıvar, *Osmanlı Türklerinde İlim* (haz. Aykut Kazancıgil - Sevim Tekeli), İstanbul 1982, s. 161; Şeşen, *Fihri-sü mahfûzâtı'l-tıbbi'l-İslâmî*, s. 261-263; Ali Haydar Bayat, *Tıp Tarihi*, İzmir 2003, s. 275; Feridun Nafiz Uzluk, "Bursalı Tabib Mevlâî Ömer Şifâi Dede", *Dirim*, XXV, İstanbul 1950, s. 170-175; Esin Kâhya, "Ömer Şifâi", *Açık Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi: OTAM*, sy. 4, Ankara 1993, s. 171-195; Ayten Aydın, "Ömer Şifâi'nin Mürşid el-Muhtâr fi ilm el-Esrâr Adlı Eserinde Simya", *a.e.*, sy. 17 (2005), s. 1-15.

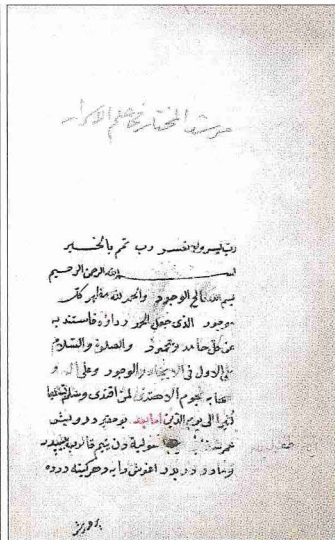
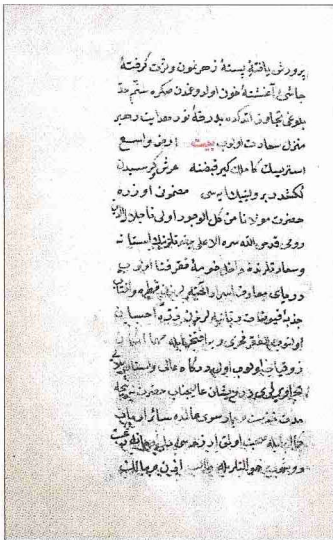


NECDET OKUMUŞ

ÖMER VASFİ EFENDİ (1880-1928)

Celî sülüs yazıda tanınmış
Türk hattatı.

Ömer Ziyâ (Vasfî) Efendi 20 Cemâziyelevvel 1297 (30 Nisan 1880) tarihinde Tophane semtinde doğdu. Babası Hırka-i Şerif Camii hatibi Eyüp Sabri Efendi'dir. İbtidâiden sonra Tophane'de bulunan Feyziye Rüşdiyesi'nde hattat Çukurcumalı Kadri Efendi'den aklâm-ı sitteyi meşke başladı. 1896'da idâdîyi bitirdi. 1898'de Sultan Ahmed Camii'nde Kazasker Mehmed Esad Efendi'nin cami derslerine devam ederek 1904'te icâzetnâme aldı. Bu arada Rifâî Aziz Efendi'den nesta'lik ve sülüs, Kâmil Efendi'den (Akdik) sülüs ve divanî yazılarını öğrendi. Sâmi Efendi'den nesta'lik ve celîsini, sülüs celîsini tekrar meşkederek nesta'lik yazıdan 1907'de icâzet aldı. 1899'da babasının ölümü üzerine Hırka-i Şerif Camii hatipliğine getirildi ve ölümüne kadar bu görevi sürdürdü. Camideki vazifesi dolayısıyla kendisine "Hatip Ömer" de denilirdi. Mevlâî tarikatına mensup olan Ömer Vasfî Efendi çalıştığı Eytâm Şubesi'ndeki görevinden ayrıldıktan sonra çeşitli okullarda Kur'an, hat, tarih ve coğrafya dersleri verdi. Celî sahasında Sâmi Efendi seviyesinde eserler ortaya koydu. Üsküdar'da Ayazma Camii'ndeki yazısı ile Kısıklı Camii ve çeşmesinin yazıları, Mekteb-i Nüvvâb'ın (halen İstanbul Üniversitesi Kü-



Ömer Şifâi
Efendi'nin
Mürşidü'l-muhtâr
fi ilmi'l-esrâr
adlı eserinin
ilk iki sayfası
(Süleymaniye Ktp.,
İzmir,
nr. 486)